

УДК 378.147

І.В. Боберська,
заступник директора з
гуманітарної освіти та
виховної роботи
Херсонського
політехнічного коледжу
Одеського національного
політехнічного університету

РОЛЬ КЛАСНОГО КЕРІВНИКА У СИСТЕМІ ВИХОВНОЇ РОБОТИ ВНЗ I – II РІВНІВ АКРЕДИТАЦІЇ. УЗАГАЛЬНЕНИЙ ДОСВІД РОБОТИ КЛАСНИХ КЕРІВНИКІВ ХЕРСОНСЬКОГО ПОЛІТЕХНІЧНОГО КОЛЕДЖУ ОДЕСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПОЛІТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ 2007-2012 Н.Р.

І.В. Боберська., Роль класного керівника у системі виховної роботи ВНЗ I–II рівнів акредитації. Узагальнений досвід роботи класних керівників Херсонського політехнічного коледжу Одеського національного політехнічного університету 2007-2012 н.р. Розглянуто роль та основні функції класного керівника навчальної групи ВНЗ I – II рівнів акредитації в умовах сьогодення. Надано аналіз виховної роботи класних керівників Херсонського політехнічного коледжу Одеського національного політехнічного університету за 2007-2012 н.р.

I.V. Boberska., The Role of the tutor in the educational work of high schools I–II accreditation levels. The tutor's (class teachers) general experience of Kherson Polytechnic College Odessa national polytechnic university for 2007-2012 academic years. The role and main functions of the class teacher academic group of high school I – II accreditation levels nowadays. The article presents the analysis of class teachers pedagogical work of Kherson Polytechnic College Odessa national polytechnic university for 2007-2012 academic years.

Вступ. В умовах сьогодення метою виховання студентської молоді є формування гармонійно-розвиненої життєво компетентної особистості, яка успішно самореалізується в соціумі як громадянин, професіонал та сім'янин. Реалізація цієї мети покладена на педагогічні колективи навчальних закладів, однак, більшою мірою, на класних керівників.

Класне керівництво – основна форма організації виховного процесу в ВНЗ I – II рівнів акредитації.

Роль класного керівника у системі освіти є центральною, оскільки він виступає тією ланкою, яка зв'язує воедино процеси навчання, виховання, соціалізації студентів та сприяє духовному, інтелектуальному, фізичному розвитку вихованців, а також дбає про задоволення їх освітніх та соціально-культурних потреб.

Матеріал і результати дослідження. Морально-духовне становлення студентської молоді, їх підготовка до активної, творчої, соціально значущої життєдіяльності є найважливішою складовою розвитку суспільства та держави. Ідеалом виховання виступає різнобічно та гармонійно розвинена, національно свідома, високоосвічена, життєво компетентна, творча особистість, здатна до саморозвитку і самовдосконалення.

Класне керівництво – основна форма організації виховного процесу в навчальних закладах. «Положення про класного керівника навчального закладу системи загальної середньої освіти» (затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 6 вересня 2000 р. № 434), надає таке визначення: «Класний керівник – це педагогічний працівник, який здійснює педагогічну діяльність з колективом учнів класу, навчальної групи професійно-технічного закладу, окремими учнями, їх батьками, організацію і проведення позаурочної та культурно-масової роботи, сприяє взаємодії учасників навчально-виховного процесу в створенні належних умов для виконання завдань навчання і виховання, самореалізації та розвитку учнів (вихованців), їх соціального захисту».

Виховною метою коледжу є формування гармонійно розвиненої, соціально свідомої особистості, підготовленої до життя і праці у сучасному економічному, культурно-інформаційному просторі, здатної до самовизначення, реалізації та самовдосконалення.

Виховний процес у навчальному закладі здійснюється за визначеними пріоритетними напрямками виховання: національно-патріотичне, сімейно-родинне; громадянське, правове, превентивне; організація студентського самоврядування; формування потреб здорового способу життя, екологічне; морально – етичне, художньо-естетичне, сприяння розвитку творчих та інтелектуальних здібностей особистості; трудове, професійно - орієнтоване виховання. Виховна робота проводиться з урахуванням специфіки навчального закладу, його традицій, інтересів, потреб, індивідуальних особливостей студентів та їх спеціалізації.

Виховний процес у навчальному закладі проводиться на етапах:

– адаптаційно - ознайомчий етап, основним завданням якого є створення комфортної емоційно-психологічної атмосфери, що сприяє адаптації студентів I курсу до нових умов та вимог навчання;

– основний виховний етап (II –III курси навчання), виховна діяльність на якому спрямована на подальший розвиток особистості студента, а у випадку необхідності – корекцію його окремих якостей;

– завершальний етап (III-IV курси навчання) під час якого завершується професійно-особистісне становлення студента.

Контингент студентів становить 1150 осіб, які здійснюють навчання у п'ятидесяти академічних групах за дев'ятьма спеціальностями.Кожній

навчальній групі призначено класного керівника, який, відповідно до покладених на нього посадових обов'язків, здійснює педагогічний контроль за навчально-виховним процесом академічної групи, дотриманням студентами моральних і етичних норм поведінки, правил внутрішнього розпорядку.

Педагогічний стаж класних керівників які працюють у коледжі становить від двох до сорока чотирьох років. На електротехнічному відділенні працюють 8 класних керівників, на механічному – 11, економіко-технологічне відділення має 15 педагогів-кураторів, а на відділенні програмної та комп'ютерної інженерії працюють 16 класних керівників. Є такі класні керівники які впродовж свого педагогічного шляху випустили по п'ять – дев'ять навчальних груп. Так, Куліковська Н.М., як класний керівник, має 5 випусків, Філонцева Т.В.- 6 випусків, Рослякова С.В. – 8 випусків, а Куцак Т.О. – 9 випусків. По одній навчальній групі випустили 16 класних керівників, 6 класних керівників роблять тільки перші кроки у класному керівництві.

Відповідно до циклограми роботи класного керівника, мета якої допомогти педагогу спланувати систему виховної роботи у навчальній групі, кожен класний керівник повинен:

1. Щоденно:

- здійснювати психолого – педагогічні спостереження за студентами навчальної групи;
- з'ясувати причини відсутності студентів на навчальних заняттях;
- проводити індивідуальну роботу зі студентами групи;
- контролювати зовнішній вигляд студентів;
- контролювати чергування у навчальній групі.

2. Щотижня:

- проводити виховні години;
- допомагати в організації діяльності студентського самоврядування навчальної групи;
- співпрацювати з викладачами, завідувачем відділення, вихователями гуртожитків;
- спілкуватися з батьками студентів;
- вести журнал виховної роботи групи.

3. Щомісяця:

- проводити загальні збори студентів навчальної групи;
- відвідувати студентів, які проживають у гуртожитках, на квартирах
- аналізувати успішність та пропуски занять у групі.

4. Один раз на семестр:

- оформлювати навчальний журнал академічної групи за підсумками семестру,
- складати звіт проведеної роботи, аналізувати результати роботи;
- проводити батьківські збори;
- складати план виховної роботи на наступний семестр;
- заповнювати та проводити аналіз статистичних відомостей;
- заповнювати (при необхідності - корегувати) соціальний паспорт навчальної групи;
- організовувати та контролювати чергування групи по коледжу;
- чергувати у гуртожитку.

5. Один раз на рік:

- проводити відкритий виховний захід;
- оформлювати особисті справи, складати характеристики;
- складати звіт виховної роботи за навчальний рік.

Кожен класний керівник організовує проведення виховних, тематичних годин, позанавчальних виховних заходів, надає допомогу студентам у формуванні студентського колективу, постійно співпрацює із студентським активом та органами студентського самоврядування. Проводить психолого-педагогічні спостереження, індивідуальну роботу зі студентами, які вимагають підвищеної педагогічної уваги. Виявляє студентів схильних до правопорушень, проводить відповідні превентивні заходи. Співпрацює з соціальним педагогом, викладачами які викладають навчальні дисципліни в групі, керівниками клубів та секцій позанавчальної діяльності, вихователями студентських гуртожитків, де проживають його вихованці.

У всіх навчальних групах проводяться виховні години громадянського, морально-правового, превентивного напрямку за тематикою – «Від прав дитини – до обов'язків громадянина»: «Кримінальна відповідальність неповнолітніх», «Правова абетка», «Шкідливі звички та правопорушення неповнолітніх», «Злочини проти життя та здоров'я».

Класні керівники беруть участь у роботі Ради профілактики правопорушень, здійснюють індивідуальні корекційні заходи зі студентами, схильними до асоціальної поведінки. Проводять зустрічі з працівниками правоохоронних органів, громадських організацій. Результатом цієї роботи є відсутність за останні вісім років випадків притягнення студентів до правової відповідальності та постановки на облік у службу у справах дітей.

Різноманітні інноваційні форми роботи зі студентами у поза навчальний час сприяють формуванню їх національної свідомості. У

академічних групах щомісяця проводяться тематичні виховні години «Є в нас родина – вся наша Україна», де висвітлюються теми: «Незалежній Україні – слава нині і повік», «Державні та національні символи України», «Передаймо нащадкам наш скарб – рідну мову».

Особливу роль класні керівники приділяють розвитку студентського самоврядування, залучають студентів до суспільно-корисної діяльності що допомагає формуванню їх активної життєвої позиції. Допомагають студентські групи вирішувати оперативні питання, контролювати чергування по коледжу.

Кожного року класні керівники спрямовують свою увагу на підготовку групи до участі у загальних позанавчальних заходах :

– виставки-огляди: «Умілі руки» (поробки декоративно-прикладного мистецтва, які студенти та їх батьки виготовили власними руками); рослинних композицій: «Осінній вернісаж», «Подих весни», «Весна Перемоги »;

– благодійні акції: «Як живеш, ветеране?», «Вшануймо подвиг ветерана!», «Вітаймо педагогів – ветеранів». Студенти відвідують ветеранів війни і праці, колишніх працівників навчального закладу, надають допомогу по господарству, вітають зі святами);

– акції милосердя: «Зберемо подарунки дітям – сиротам від Святого Миколая». Студенти збирають дитячі книги, шкільне приладдя, іграшки для вихованців школи-інтернату № 1 м. Херсону та для дітей з сімей що опинилися в кризових ситуаціях;

– культпоходи до обласного музично-драматичного театру ім. Миколи Куліша (переглянуто вистави: «Кайдашева сім'я », «Ромео і Джульєтта», «Ревізор», «Як козаки жартували», «Мина Мазайло», «Три мушкетери», «Пісні війни – пісні Перемоги», «З днем народження, Мельпомена!», « Ярослав Мудрий»);

– екскурсії до музеїв та виставкових залів міста;

– туристичні екскурсії та екологічні мандрівки;

– тижні навчальних дисциплін, декади спеціальностей, дні здоров'я.

Значну увагу класні керівники приділяють студентам-мешканцям гуртожитків. За встановленим графіком проводять щоденне чергування у гуртожитках, надають консультації з навчальних дисциплін, слідкують за емоційно-психологічним станом студентів, виконанням ними домашніх завдань, проводять тематичні виховні бесіди.

Класні керівники створили електронну базу методично-виховного комплексу (МВК) коледжу, яка відображає багатий досвід різнопланової виховної роботи та містить методичні розробки відкритих виховних го-

дин, тематичних бесід, тести особистісно-зорієнтованого, комунікативно-діагностичного спрямування, сценарії святкових позанавчальних заходів, фільми науково-пізнавального, морально-етичного, правового, фахового спрямування. Вони постійно поповнюють комплекс новими методичними розробками відкритих виховних годин, тематичних бесід, матеріалами психолого-педагогічного спрямування. Педагоги та студенти мають можливість користуватися базою для підготовки тематичних годин, інших виховних заходів.

Кожен класний керівник також складає власний методично – виховний комплекс роботи з групою, до якого входить:

- журнал виховної роботи класного керівника навчальної групи;
- журнал інструктажів з БЖД та відповідні тексти інструктажів;
- дидактичні матеріали для проведення виховних годин, позанавчальних заходів за пріоритетними напрямками виховання.

З метою розповсюдження передового педагогічного досвіду, інноваційних педагогічних технологій виховання, п'ять років поспіль організовується виставка кращих МВК класних керівників. Кращі МВК склали: Подозьорова А.В., Удод Л.В., Куліковська Н.М., Слепухіна Р.І., Гончарова В.Б., Заболотна С.О., Сіліщенко О.П., Васеньова Ю.О., Куцак Т.О.

Виставки надають можливість детальніше познайомитись із досвідом роботи колег, обговорити цікаві ідеї та задуми, запросити лекторські студентські групи, агітбригади з вдало підготовленими темами, для виступу на виховних годинах своїх вихованців. У 2008 р. таку виставку відвідали заступники директорів з виховної роботи ЗОШ Суворовського району м. Херсона; у 2010 р. – делегація викладачів Новокаховського електромеханічного технікуму; у 2007 та у 2010 роках – заступники директорів з виховної роботи ВНЗ I-II рівнів акредитації Херсонської області.

У коледжі організовано роботу школи педагогічної майстерності, в рамках якої проводяться відкриті виховні поза навчальні заходи.

2007-2008 навчальний рік :

- «Дорогами війни», класний керівник Куліковська Н.М.;
- «Життя не вічне – вічні цінності людські», класний керівник Подозьорова А.В.;
- «Ми обираємо здоровий спосіб життя», класний керівник Путіна І.А.;
- «Культура – повага до людей і до себе», класний керівник Матвієнко Т.В.;
- «Вчимося розуміти та поважати інших» (тренінг толерантності), класний керівник Старушок О.В..

2008-2009 навчальний рік:

– «Різдвяно-новорічні передзвони», класний керівник Бугайова В.В.;

– «Шануй батька свого і матір свою, щоб довгими дні були твої на землі», класний керівник Симиниченко О. П.;

– «І на тім рушникові», класний керівник Гончарова В. Б.;

– «Молодь. Віра. Мораль», класний керівник Удод Л. В.;

– «Мій рідний край», класний керівник Шаркова З.П.;

– «Голодомор 1933», класний керівник Слепухіна Р.І.

2009-2010 навчальний рік:

– «Конфлікт - краще уникнути» (тренінг-гра), класний керівник Сіліщенко О.П.;

– «Я перед мамою помолюся, як перед образом святим», класний керівник Молчанова С.В.;

– «Вплив натовпу», класний керівник Максимова О.Є.;

2010-2011 навчальний рік:

– «Сім таємниць життя», класний керівник Крутіна С.А.;

– «Прагнення до успіху», класний керівник Євдокимова О. М.;

– «Пам'ять народу: Голодомор 32-33 рр. на Україні», класний керівник Лебедь Г. М.;

– «Трудові правовідносини», класний керівник Ротань Н. В.

2011– 2012 навчальний рік:

– «З думкою про майбутнє», класний керівник Заболотна С.О.;

– «Вчимося бути толерантними», класний керівник Пркоп ева О.В.;

– «Почни змінювати світ з себе!» , класний керівник Філонюк Г.О.

;

– «Скажи наркотикам – ні!», класний керівник Шаркова З.П.;

– «Пізнай себе! Зрозумій інших!», класний керівник Васеньова Ю.

О.;

– «Здоровим бути модно і корисно», класний керівник Бездворний І.І.;

– «Проблема торгівлі людьми у сучасному світі», класний керівник Корольова О.Л. .

Підготовка, організація та проведення відкритих виховних годин сприяє вихованню у студентів відповідальності, небайдужості, розкриттю творчих здібностей, формуванню організаторських навичок, згуртовує студентські колективи.

Для підвищення педагогічної майстерності класних керівників та викладачів налагоджено систему заходів з удосконалення психолого-педагогічної та методичної підготовки:

– **педагогічні читання:** «Сучасні молодіжні субкультури», «Міжнародно-правові акти, спрямовані на охорону прав дітей», «Профілактика депресивних настроїв та суїциду», «Гендерне насильство – міфи і реальність» «Колектив та рівні його розвитку», «Педагогічна майстерність викладача - запорука взаєморозуміння між викладачем та студентом», та інші. Такі заходи проводяться за участю лекторів Херсонського державного університету, Херсонського обласного центру психології та соціальної роботи «Розвиток» та власними силами;

– **тренінгові заняття:** «Рівні права – рівні можливості», «Техніка подолання конфліктних ситуацій», «Лідер, форми лідерства», «Людина, спілкування, суспільство», «Майстер комунікації», «Як адаптуватись у колективі», «Гендерне виховання», «Ефективні комунікації-шлях до успішного порозуміння», «Ефективні технології передачі та сприйняття інформації» які проводять психологи-інструктори громадських, благодійних організацій («Чоловіки проти насильства», «Мангуст», «Успішна жінка»).

– навчання щодо проведення автоматизованих психодіагностичних методик вивчення особистості: вивчення темпераменту (методика Айзенка); показник професійної придатності; комунікативні особливості студента.

Упродовж 2007 - 2012 років в допомогу класним керівникам навчально-методичний центр класних керівників коледжу розробив та випустив:

– **тематичні буклети:** «Педагогічні основи студентського самоврядування» - 2007р.; «Абетка студентського самоврядування» - 2007 р.; «Організація діяльності класного керівника» - 2007 р.; «Пріоритетні напрями виховання. Тематика виховних годин» (Випуски № 1, №2 - 2008р., №3 – 2009р.); «Знаменні, пам'ятні дати 2009 року» – 2009 р., «Навчіть вчитися», 2010р.;

– **виховні стенди:** «Прагнімо вершин добра», «Спілкуймося з відкритими серцями», «Кроки самовдосконалення», «У світі добрих думок і порад», «Шкідливі звички-шлях у безодню».

– **санітарно-інформаційні бюлетені:** «Зупинімо туберкульоз», «Правда про наркотики», «Не спалюй своє майбутнє!», «За своє здоров'я відповідаєш ти сам!», «Обережно-СНІД! ».

– **брошури:** «Основні нормативні документи, що регламентують навчально-виховний процес у Херсонському політехнічному коледжі Одеського національного університету», «Посадові обов'язки відповідальних осіб за організацію виховного процесу у ВНЗ I-II рівня акредитації», «Правові аспекти чинного законодавства України щодо

здійснення навчально-виховного процесу у ВНЗ » (частини I-V), «Особливості планування виховної роботи у ХПТК ОНПУ на 2010-2011н.р.», «Моніторинг виховної роботи у ХПТК ОНПУ», «Виховна робота ХПТК ОНПУ. Узагальнений досвід за 2004-2010 роки», «Виховні поза навчальні заходи для студентів спеціальності 5.03050901 «Бухгалтерський облік. Узагальнений досвід класного керівника».

За визначеними критеріями проводиться моніторинг роботи, як окремо кожного класного керівника, так і циклової комісії класних керівників в цілому. Для прикладу, надамо результати (середній бал за п'ятибальною шкалою) моніторингу діяльності циклових комісій (ЦК) соціально-гуманітарного спрямування за 2010-2011 навчальний рік: ЦК класних керівників – 4.1, ЦК гуманітарних дисциплін – 4.0, ЦК іноземної мови-3.9, соціальних дисциплін – 3.7, фізичного виховання – 3.7. Результати моніторингу визначили кращих класних керівників: Куцак Т.О., Філонцева Т.В., Куліковська Н.М., Рослякова С.В., Удод Л.В., Аблова Г.В., Заболотна С.О., Слепухіна Р.І, Шаркова З.П., Лебедь Г.М., Шкарбуль О.В., Сіліщенко О.П., Подозьорова А.В., Литвиненко Т.О.

З метою збагачення досвіду навчально-виховної роботи здійснюється обмін педагогічними делегаціями. Так, у травні 2010 року делегація викладачів відвідала Тернопільський технічний коледж Тернопільського державного технічного університету. Впродовж п'яти днів педагогічкерсонці вивчали досвід навчально - виховної роботи тернопільських колег, відвідували навчальні та поза навчальні виховні заходи, спілкувалися з педагогічним колективом і студентами, вивчали історико-культурне надбання та традиції західної України.

У червні 2010 року навчальний заклад приймав у відповідь делегацію Тернопільського технічного коледжу. Під час візиту викладачі коледжу також відвідували поза навчальні виховні заходи, спілкувалися з активістами студентського самоврядування коледжу та гуртожитків, студентами випускних груп.

Висновки. Відповідно до висновків атестаційної експертизи управління освіти і науки Херсонської обласної державної адміністрації щодо рівня виховної роботи Херсонського політехнічного коледжу Одеського національного політехнічного університету «Виховна робота студентів Херсонського політехнічного коледжу Одеського національного політехнічного університету ведеться на належному рівні. Використовуються різні форми виховних навчальних та позанавчальних заходів, що створюють відповідні умови для здійснення освітньої діяльності з надання освітніх послуг у сфері повної загальної середньої освіти відповідно до вимог Державного стандарту загальної середньої освіти».

Систему виховної роботи ВНЗ I – II рівнів акредитації необхідно організувати та проводити з урахуванням інтересів, потреб, індивідуальних та вікових особливостей студентів, їх спеціалізації, спрямовуючи виховний вплив на формування цілісної особистості молодшого спеціаліста.

Організацію виховного процесу повинен забезпечувати комплексний підхід, який вимагає єдності всіх його напрямів та рівнів: у навчальному процесі, під час викладання навчальних дисциплін; безпосередньо в навчальній групі; у позанавчальній діяльності та під час дослідницької, пошукової, творчої роботи студентів; у діяльності студентського самоврядування; у гуртожитках; під час здійснення індивідуальної виховної роботи, педагогічної корекції окремих рис характеру студентів.

Класними керівниками студентських колективів мають бути педагоги-професіонали які здійснюють педагогічну діяльність з колективом студентів навчальної групи, окремими особами, їх батьками, організовують проведення позанавчальної та культурно-масової роботи, сприяють взаємодії учасників навчально-виховного процесу, створенні належних умов для виконання завдань навчання і виховання, самореалізації та розвитку вихованців, їх соціального захисту.

Література

1. Сорока, Г. І. Сучасні виховні системи та технології [Текст] : навчально-методичний посібник для керівників шкіл, вчителів, класних керівників, вихователів, слухачів ІПО / Г. І. Сорока. – Харків, 2002. – 128 с.
2. Степанов, Е. Н. Педагогу о воспитательной системе школы и класса [Текст] / Е. Н. Степанов. – М.: ТЦ Сфера, 2004 г. – 224 с.
3. Звіт про проведену виховну роботу у Херсонському політехнічному коледжі Одеського національного політехнічного університету за 2008–2009 н.р. [Текст] : звіт про виховну роботу. – Херсон, 2009. – 32 с.
4. Звіт про проведену виховну роботу у Херсонському політехнічному коледжі Одеського національного політехнічного університету за 2009–2010 н.р. [Текст] : звіт про виховну роботу. – Херсон, 2010. – 30 с.
5. Звіт про проведену виховну роботу у Херсонському політехнічному коледжі Одеського національного політехнічного університету за 2010–2011 н.р. [Текст] : звіт про виховну роботу. – Херсон, 2011. – 33 с.
6. Звіт про проведену виховну роботу у Херсонському політехнічному коледжі Одеського національного політехнічного університету за 2011–2012 н.р. [Текст] : звіт про виховну роботу. – Херсон, 2012. – 35 с.
7. Висновки атестаційної експертизи управління освіти і науки Херсонської обласної державної адміністрації щодо рівня виховної роботи Херсонського політехнічного коледжу Одеського національного політехнічного університету [Текст] : висновки атестаційної експертизи. – Херсон, 2012 р.